

1 Inleiding

Nieuwe media zoals een gsm, een computer of het internet zijn niet meer weg te denken uit de leefwereld van jongeren. Meer dan negen op tien leerlingen heeft een computer thuis en een gsm op zak. Ook binnen de schoolmuren trekt deze evolutie zich door. Een meerderheid van de scholieren gaat zijn of haar gsm op de speelplaats of in de klas gebruiken.¹ Ook leerkrachten gaan aan de slag met nieuwe media. Ze doorspekken hun les met Youtubefilmpjes, geven opdrachten op de computer of beantwoorden vragen via e-mail. Scholen beseffen stilaan dat nieuwe technologie ook in de klas een realiteit is geworden en gaan op zoek naar manieren om dit te integreren in de lessen. Verschillende scholen gaan de uitdaging aan en starten met proefprojecten. Ze kopen tablets aan, rusten hun lokalen uit met een digitaal bord of worden actief op Facebook. Als Vlaamse Scholierenkoepel en spreekbuis van scholieren zijn we overtuigd dat de kijk van leerlingen hierop, scholen kan helpen om nieuwe media een plaats te geven in het klaslokaal.

Daarom richt dit advies zich in de eerste plaats tot directies en leerkrachten. Zij hebben een onmiddellijke invloed op de manier waarop leerlingen les krijgen. Het advies is het resultaat van verschillende discussiemomenten van VSK met scholieren en een bevraging bij 100 leerlingen over het thema. Als we in het advies spreken over nieuwe en sociale media dan zien we dit breder dan enkel het gebruik van tablets. Ook het gebruik van software (bv. Powerpoint), internet (bv. Youtube, Facebook...) of digitale schoolborden heeft invloed op de manier van lesgeven, leren en studeren. Nieuwe media als lesonderwerp behandelen we niet, omdat dit thema minder leeft bij scholieren.

In dit advies motiveren we via troeven uit de praktijk leerkrachten en directies om nieuwe media verder te integreren, maar tegelijk waarschuwen we ook voor struikelblokken die een degelijke introductie op school en een zinvol gebruik in de klas kunnen bemoeilijken. Ten slotte formuleren we als scholierenkoepel enkele vragen naar directies, leerkrachten en de minister.

2 Twijfels overboord: de troeven van nieuwe media

Het gebruik van nieuwe media biedt leerlingen en leerkrachten bij het leren, studeren en lesgeven een arsenaal aan mogelijkheden. Leerlingen zijn overtuigd dat nieuwe media variatie brengen in de lessen. Maar scholieren beklemtonen dat de integratie van nieuwe media een middel is en geen doel.

In plaats van een traditioneel werkstuk te schrijven, kunnen leerlingen een foto- of videoreportage maken en via een blog het resultaat delen met de wereld. Via Google Street View kan de leerkracht geschiedenis samen met de leerlingen op wandel door Rome in plaats van door een boek te bladeren. Dit maakt de les visueller en

¹ Jeugdwerknet vzw & Graffiti Jeugddienst (2012), *Onderzoeksrapport Appestaartjaren 4*:
http://www.apestaartjaren.be/sites/default/files/onderzoeksrapport_apestaartjaren_4.pdf

interactiever. Door het gebruik van een tablet in combinatie met een beamer, kan de leerkracht een oefening klassikaal verbeteren. Overschrijven op het bord of uitgebreid dicteren wordt op deze manier overbodig. Ook de introductie van educatieve games ervaren leerlingen als een interessant en leuk alternatief om bij te leren. Als je in een computerspel zelf als Afrikaanse boer land moet verbouwen, ontdek je sneller zijn problemen door het aan den lijve te ondervinden.²

Nieuwe media hebben voor scholieren ook praktische voordelen. Een tablet of netbook is mobiel en licht. Zo hoeven leerlingen niet meer te sleuren met zware boekentassen en wordt studeren onderweg van en naar school een pak eenvoudiger.

> Leren met nieuwe media is leuker en zo'n tablet past in mijn sacoche

verzonden op donderdag, 18:25

> Als ik een vraag heb over schoolwerk, dan sms ik een vriendin

verzonden op woensdag, 16:33

Scholieren geven duidelijk aan dat nieuwe en sociale media een hulpmiddel zijn tijdens het studeren. Leerlingen en klasgroepen richten een facebookgroep op om daarin elkaars vragen te beantwoorden of om notities uit te wisselen. Ook sms'en of mailen blijft een populair middel om hulp te vragen aan een klasgenoot.

Gevarieerde lessen met nieuwe media verhogen de motivatie en de interesse van leerlingen. Scholieren hopen dan ook dat directies en leerkrachten hun koudwatervrees overwinnen en nieuwe media verder integreren in de klas.

3 Alert error! ...enkele knipperlichten

Naast de positieve ervaringen, zitten scholieren die nog niet werken met nieuwe media vaak met twijfels en vraagtekens. Leerlingen die er wel al gebruik van maken, botsen dan weer op kinderziektes. Onderstaande aandachtspunten zijn belangrijk voor schoolbesturen om mee te nemen bij het uitstippelen van een degelijk ICT-beleid.

3.1. Digitaal studeren: wat met de studiemethode?

De klassieke studiemethode van veel scholieren is opgebouwd rond een handboek en een werkboek. Studeren met een computer of tablet vraagt een andere aanpak. Leerlingen zijn bezorgd dat veelgebruikte studeertechnieken digitaal niet meer mogelijk zullen zijn. Belangrijke woorden markeren of notities maken wordt volgens hen moeilijker. Vooral scholieren uit de tweede en de derde graad geven aan dat die aanpassing hen afschrikt. Dat komt omdat zij vaak al een vaste studiemethode ontwikkeld hebben en die niet graag loslaten. Als school is het daarom belangrijk om door de juiste ondersteuning net die twijfels en zorgen weg te nemen.

Scholieren beseffen ook dat ze tijdens het studeren met een computer of een tablet sneller afgeleid worden. Want Facebook of een spelletje zijn dan steeds binnen handbereik. Een leerling die digitaal studeert, weet dat

² 3rd Worldfamer: a serious game to endure the hardships of 3rd World farming (2013): <http://www.3rdworldfarmer.com>.

hij/zij de nodige discipline aan de dag moet leggen om gefocust te blijven op het schoolwerk. Maar scholieren verwachten hierbij ondersteuning van het schoolpersoneel om te leren omgaan met deze nieuwe uitdaging.

Scholieren die op school een tablet gebruiken wijzen op goedkope alternatieven voor de iPad en onderstrepen het belang van degelijk digitaal studiemateriaal. Als scholen de moedige keuze maken om tablets in te voeren, dan moeten ze er over waken dat de uitgeverijen voldoende materiaal kunnen aanleveren. Slecht werkende software zorgt voor frustratie en moeilijkheden. Scholen moeten vermijden dat apps opnieuw vervangen worden door de oude handboeken. Zoniet betalen ouders en leerlingen tweemaal voor dezelfde lesinhoud.

> Zonder degelijke apps is een tablet zoals een boek, maar dan wel een duur boek

verzonden op maandag, 17:04

3.2. Het prijskaartje en de digitale kloof

Ook scholieren liggen wakker van de kostprijs van een tablet of netbook. Ze zijn bezorgd over stijgende schoolkosten. Toch verkiezen ze een toestel voor elke leerling boven een systeem waarbij de school een beperkt aantal tablets aankoopt. Leerlingen hebben graag een persoonlijke tablet die ze mee naar huis kunnen nemen. Fouten uit het verleden, zoals overbezette computerklassen, moet scholen aanzetten om te zorgen voor voldoende digitaal materiaal op school.

Scholieren vragen scholen om aan ouders steeds een duidelijk kostenplaatje te communiceren. Want niet enkel de kost van de hardware is belangrijk, maar ook bijkomende kosten voor apps, draadloos internet... Gezien een tablet of netbook vaak niet al het oude schoolmateriaal vervangt, moeten ook kopiekosten en de bijkomende aankoop van boeken in rekening gebracht worden. Het blijft de verantwoordelijkheid van de school om te waken over de schoolfactuur. Als digital natives zijn scholieren mee met nieuwe, digitale ontwikkelingen. Daarom vragen leerlingen om ook bij het aankoopbeleid inspraak te krijgen.

Een overgrote meerderheid van scholieren moet soms een huistaak maken op de computer. Voor scholieren is het een welgekomen afwisseling met het klassiek huiswerk. Maar niet elke leerling heeft thuis toegang tot een computer met internetverbinding. Scholieren verwachten een werkbaar alternatief op school. Goed uitgeruste computerlokalen met flexibele openingsuren zijn dan ook een must.

3.3. Digitale leerplatformen: leerlingen permanent beschikbaar

> Door smartschool voel ik me verplicht om ook 's avonds regelmatig achter mijn computer te kruipen

verzonden op dinsdag, 15:45

Digitale leerplatformen, zoals Smartschool, zijn tegenwoordig ingeburgerd op de meeste scholen. De tool wordt gebruikt als doorgeefluik tussen leerkracht en leerling. Een taak, bericht of powerpointpresentatie doorsturen naar de klas is praktisch. Een scholier kan via een digitaal platform makkelijk op de hoogte blijven, zijn/haar cijfers zien of bij afwezigheid leerstof inhalen. Maar toch zijn platformen als Smartschool niet populair bij scholieren. Er wordt namelijk vaak van scholieren verwacht dat ze ook na de les bereikbaar zijn.

Een late mededeling of een extra taak zijn geen uitzondering. De verwachting om na school regelmatig Smartschool 'te checken' zorgt voor extra werkdruk. Scholieren geven aan dat het belangrijk is dat de school

samen met hen goede afspraken maakt over de scheiding tussen schooltijd en vrije tijd. Leerkrachten moeten bijvoorbeeld een taak steeds in de klas aankondigen in plaats van enkel via Smartschool.

4 Conclusie

Leerlingen krijgen graag op een hedendaagse en gevarieerde manier les. Nieuwe werkvormen of digitaal lesmateriaal zorgen voor meer aandacht, interesse en motivatie. Jongeren juichen dan ook toe dat scholen werk maken van het integreren van nieuwe media in de lessen. Scholieren verwachten echter niet dat scholen hierbij over één nacht ijs gaan. Het gebruik van nieuwe media mag enkel een middel zijn en geen doel op zich.

Scholieren beklemtonen dat het introduceren van nieuwe media op school en in de klas geen alles of niets verhaal hoeft te worden: boeken moeten nog niet in de vuilnisbak belanden en het krijtbord bewijst nog steeds zijn nut. Een leerkracht aardrijkskunde die begeistert kan vertellen over de platentektoniek met behulp van een overheadprojector, is nog steeds een goede leerkracht. Alleen zijn er nieuwe methoden die zeker hun weg naar het klaslokaal moeten vinden.

Scholieren vragen...

aan directies een duidelijke visie op de integratie van nieuwe media op school.

- Zorg bij de introductie van nieuwe media dat schoolpersoneel, leerlingen en ouders degelijk geïnformeerd en gesensibiliseerd zijn. Wanneer **alle neuzen in dezelfde richting** wijzen, verhoogt dat de kans op succes.
- Beslis je als school om in te zetten op nieuwe media, bijvoorbeeld door de aankoop van tablets, dan blijft software cruciaal. De scholierenkoepel vraagt om **degelijk digitaal lesmateriaal** te voorzien.
- Geef zowel leerlingen als leerkrachten **voldoende tijd** om te leren werken met nieuwe media. Digitaal studeren vergt een andere studiemethode en een andere manier van lesgeven.
- Voorzie professionele **ondersteuning** voor leerlingen en leerkrachten. De scholierenkoepel vindt dit van cruciaal belang en ziet hierin een rol weggelegd voor ICT-coördinatoren. Zij kunnen experts zijn in het begeleiden van scholen en leerlingen met het nieuwe materiaal.
- Druk de **kostprijs** voor ouders en communiceer duidelijk over het totale prijskaartje
- Zorg voor toegankelijke en goed uitgeruste **ICT-infrastructuur** op school.

aan leerkrachten om de stap te zetten en te experimenteren met nieuwe, digitale werkvormen.

- Ga de uitdaging aan. Scholieren waarderen inspanningen van leerkrachten om hun weg te vinden in het digitaal werken.
- Maak duidelijke afspraken met leerlingen over digitale leerplatformen zoals Smartschool.

aan educatieve uitgeverijen om te investeren in de ontwikkeling van kwalitatief digitaal lesmateriaal dat meer is dan enkel een digitale versie van het huidige aanbod.

aan de minister om een leercentrum voor nieuwe en sociale media waar leerlingen, leerkrachten, directies of pedagogische begeleidingsdiensten terecht kunnen om bij te leren.

Het leercentrum moet de huidige expertise centraliseren op één plek en een plaats zijn voor lezingen, studiedagen of workshops. 'Een toekomtschool' waar leerlingen kennis kunnen maken met ICT-toepassingen en schoolpersoneel en directies expertise kunnen opbouwen over een degelijk schoolbeleid.

5 Bronnen

- Inspraakdag in het Vlaams Parlement: discussiemomenten met 20 scholieren op 8 maart 2011;
- provinciale Inspraakdag in Gent op 11 mei 2012;
- discussie op de Algemene Vergadering van VSK op 27 juni 2012;
- online bevraging over nieuwe media op school bij 100 scholieren in augustus 2012;
- discussiemomenten op 14 en 15 januari 2013 met verschillende klasgroepen die al werken met nieuwe media: Koninklijk Atheneum in Tienen en Onze-Lieve-Vrouw Presentatie in Sint-Niklaas;
- drie focusgroepen met verschillende stakeholders georganiseerd door de Vlaamse Onderwijsraad in februari 2013.